

URZĄD STATYSTYCZNY
W OLSZTYNIE

STATYSTYCZNE MONITOROWANIE OBSZARÓW WIEJSKICH

Wrocław 7 - 8.03.2011 r.

STATYSTYCZNE MONITOROWANIE OBSZARÓW WIEJSKICH

- I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH
(KRAJOWE, MIĘDZYNARODOWE)
- II. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
- III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH
- IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia GUS

gminy **wiejskie**
część **wiejska** gmin miejsko-wiejskich

**OBSZAR
WIEJSKI**

- *za obszary wiejskie uważa się tereny pozostające poza granicami administracyjnymi miast, składają się na nie gminy wiejskie oraz tereny wiejskie gmin miejsko-wiejskich,*
- *wyodrębnianie odbywa się w oparciu o TERYT (Krajowy Rejestr Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju).*

Inne

gminy **wiejskie**
część **wiejska** gmin miejsko-wiejskich
miasta do 5 tys. mieszkańców

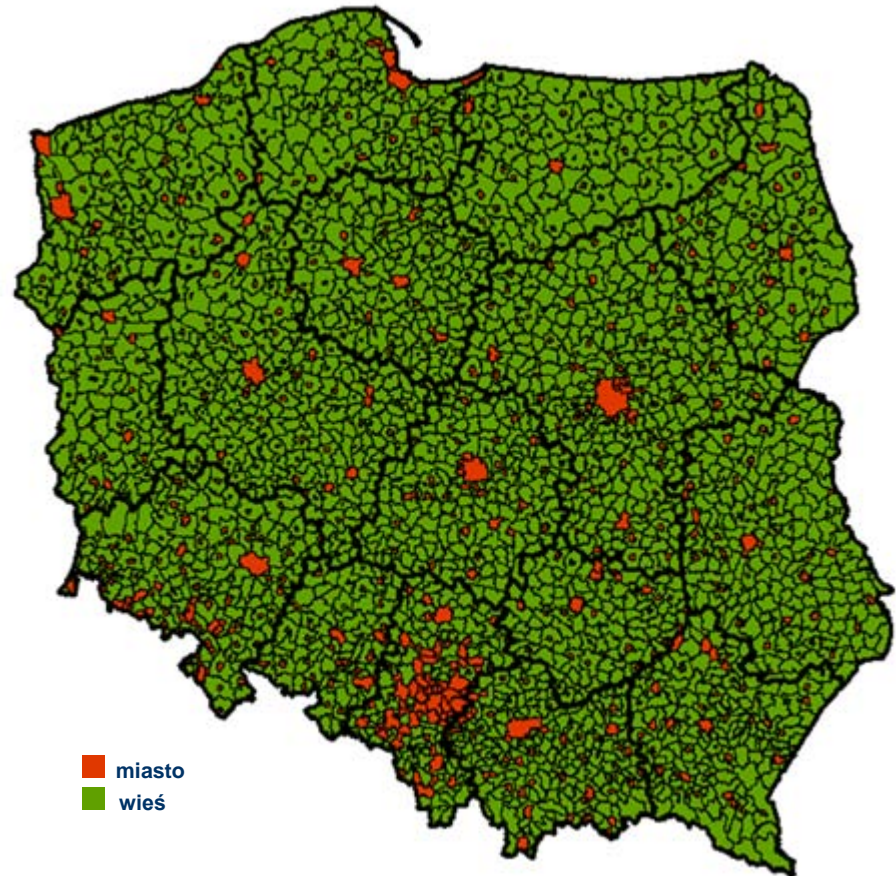
**OBSZAR
WIEJSKI**

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia GUS

W Polsce (w 2009 r.):

- liczba miast: 897
- udział powierzchni w powierzchni ogółem:
miasto – 6,8%
wieś – 93,2%
- udział ludności w ludności ogółem:
miasto – 61,0%
wieś – 39,0%
- gęstość zaludnienia:
miasto – 1088 os./km²
wieś – 51 os./km²
(Polska – 122 os./km²)

MIASTO I WIEŚ WEDŁUG TERYT

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia Eurostatu

Kryterium stanowią „jednostki kilometrowe” (kwadraty 1x1 km wyznaczone przez linie siatki geograficznej) oraz liczba ludności dla NTS 5.

Liczba ludności obszaru
(jednostki kilometrowej wraz
z ośmioma sąsiadującymi
jednostkami kilometrowymi)

> 5000 osób

Gęstość zaludnienia

> 300 osób/km²

**OBSZAR
MIEJSKI**

OBSZAR WIEJSKI stanowią te „jednostki kilometrowe”, które nie spełniają powyższych kryteriów.

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia Eurostatu

OBSZAR WIEJSKI

Udział ludności
mieszkającej
na terenie
wiejskich
jednostek
kilometrowych

> 50%

PODREGION
PRZEWAŻAJĄCO
WIEJSKI (PW)

20-50%

PODREGION
POŚREDNI (P)

< 20%

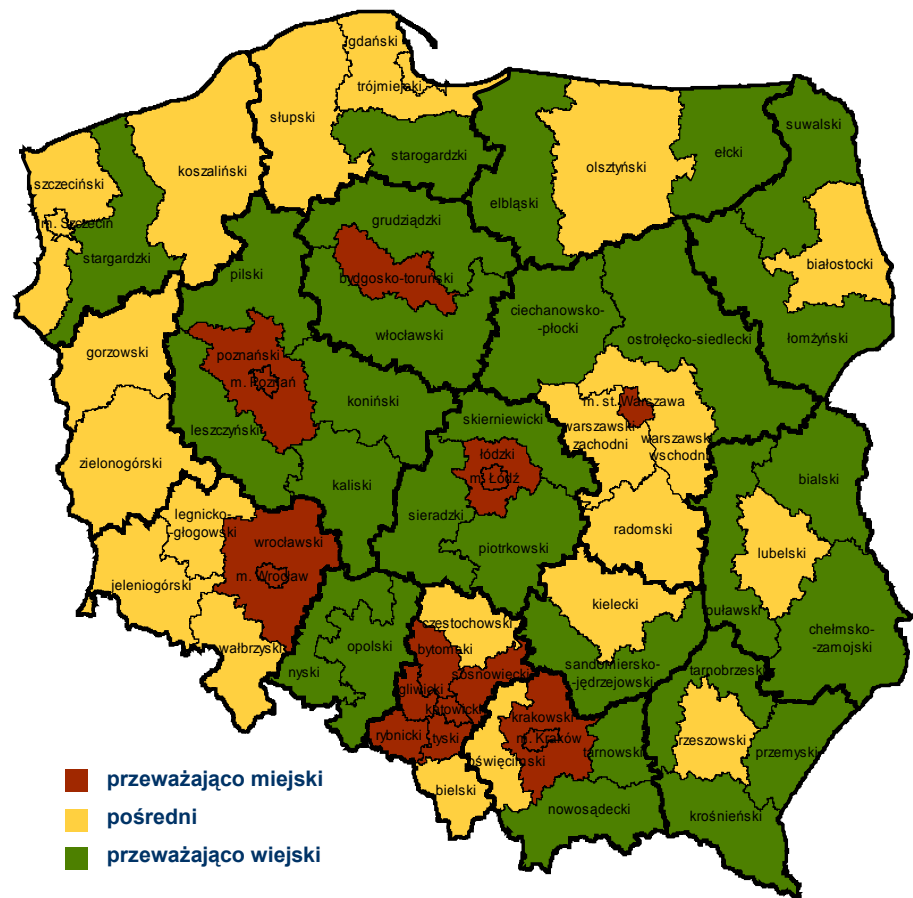
PODREGION
PRZEWAŻAJĄCO
MIEJSKI (PM)

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia Eurostatu

W Polsce (w 2008 r.):

- liczba regionów:
PM – 16
P – 22
PW – 28
- udział powierzchni w powierzchni ogółem:
PM – 9%
P – 35%
PW – 56%
- udział ludności w ludności ogółem:
PM – 28%
P – 34%
PW – 38%
- gęstość zaludnienia:
PM – 370 os./km²
P – 120 os./km²
PW – 82 os./km²
(Polska – 122 os./km²)

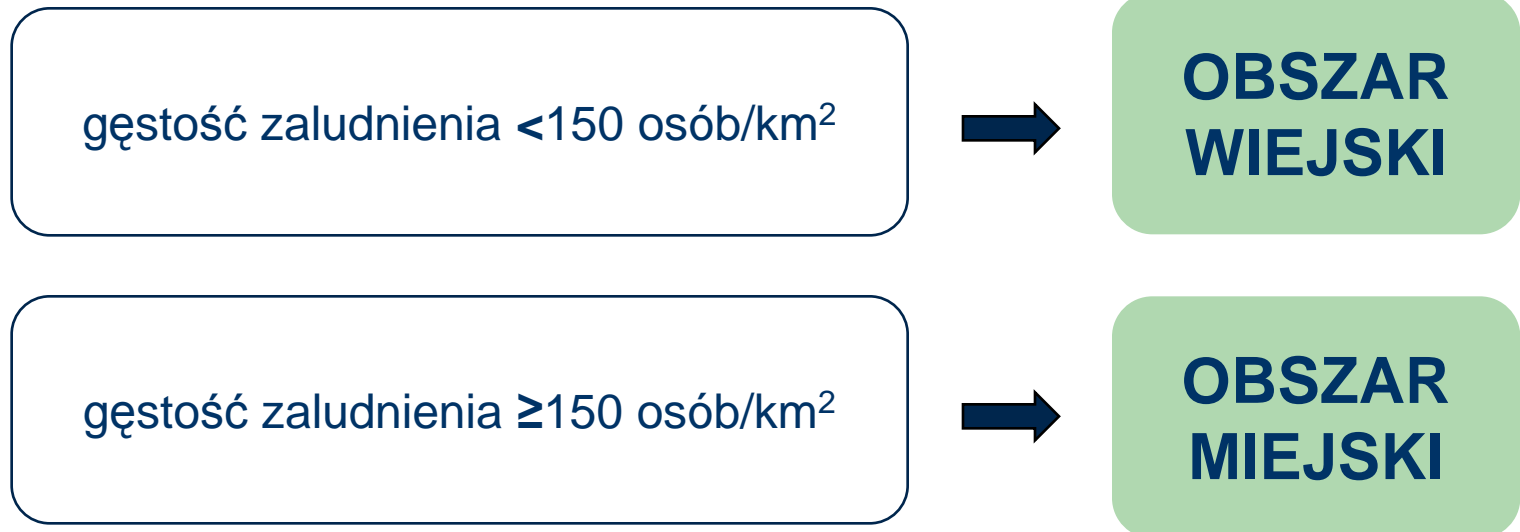

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia OECD

3 etapy podziału – **etap I**

Na poziomie lokalnym (NTS 5)

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia OECD

3 etapy podziału – etap II

Na poziomie regionalnym (NTS 3)

**> 50% mieszkańców regionu
zamieszkuje obszary lokalne
sklasyfikowane jako wiejskie**

**REGION
PRZEWAŻAJĄCO
WIEJSKI (PW)**

**15-50% mieszkańców regionu
zamieszkuje obszary lokalne
sklasyfikowane jako wiejskie**

**REGION POŚREDNI
(P)**

**< 15% mieszkańców regionu
zamieszkuje obszary lokalne
sklasyfikowane jako wiejskie**

**REGION
PRZEWAŻAJĄCO
MIEJSKI (PM)**

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia OECD

3 etapy podziału – etap III

Na poziomie regionalnym (NTS 3)

Równoległe trwają prace nad rozszerzeniem typologii poprzez uwzględnienie kryterium dostępności najbliższego miasta – 5 typów regionów.

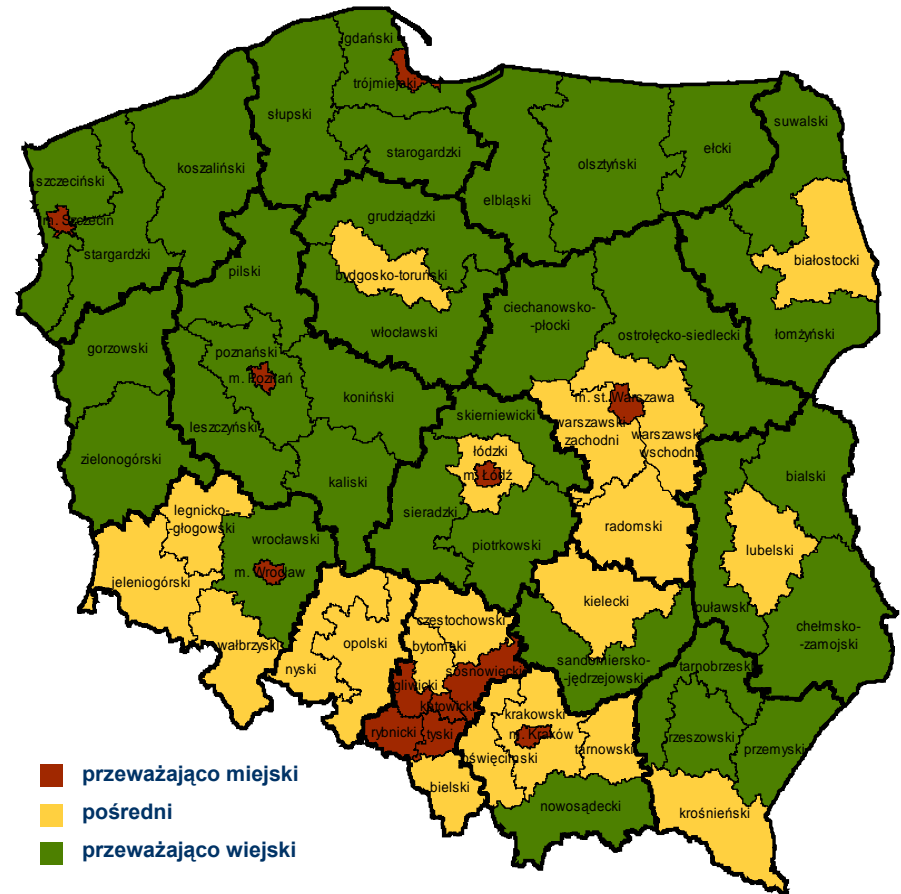
- Przeważająco miejski **(PM)**
- Pośredni położony blisko miasta **(PB)**
- Pośredni oddalony od miasta **(PO)**
- Przeważająco wiejski położony blisko miasta **(PWB)**
- Przeważająco wiejski oddalony od miasta **(PWO)**

I. STOSOWANE KLASYFIKACJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Metodologia OECD

W Polsce (w 2008 r.):

- liczba regionów:
PM – 12
P – 20
PW – 34
- udział powierzchni w powierzchni ogółem:
PM – 3%
P – 25%
PW – 72%
- udział ludności w ludności ogółem:
PM – 22%
P – 31%
PW – 46%
- gęstość zaludnienia:
PM – 1103 os./km²
P – 150 os./km²
PW – 78 os./km²
(Polska – 122 os./km²)

II. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Strategia Rozwoju Kraju – podstawowe wskaźniki realizacji

Cele i priorytety	Wskaźniki	2003	2005	2007	2009	2010	Zakładana wartość wskaźnika	
							2010	2015
Priorytet V	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej na wsi (w %) <u>dane wojewódzkie</u>	45,9	47,0	49,2	50,8		51	54
Rozwój obszarów wiejskich	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych (w ha) <u>dane wojewódzkie</u>	7,4	7,6	7,8	8,0		8,5	10,0
	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w placówkach na wsi <u>dane wojewódzkie</u>	16,7	19,1	23,1	37,5		25	35
	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu na wsi (w %)	5,3	18,8	28,9	50,5		40	70
	Liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie indywidualnym na 100 ha użytków rolnych	.	14,9	14,5	.		12	10

II. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia – wskaźniki

Cele i priorytety	Wskaźniki	2003	2005	2007	2010	Zakładana wartość wskaźnika w 2013 r.
<p><u>Cel 6:</u> wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.</p>	Stopa bezrobocia na wsi (w %)	17,8	16,1	9,2		13,5
	kobiety	18,6	18,2	10,2		11,0
	mężczyźni	17,1	14,6	8,5		14,5
	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej na wsi (w %)	45,9	47,0	49,2		53,0
	kobiety	38,9	39,1	41,2		44,0
	mężczyźni	53,1	55,1	57,5		62,0
	Liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie indywidualnym na 100 ha użytków rolnych	.	14,9	14,5		11,0
	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu na wsi (%)	5,3	18,8	28,9		70,0
	Osoby w wieku 15-64 lata zamieszkujące na wsi i uczące się (%)	16,6	18,4	17,5		17,0
	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat zamieszkałych na wsi objętych wychowaniem przedszkolnym	16,7	19,1	23,1		30,0

II. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa

- przechodzenie od polityki rolnej typu sektorowego do zintegrowanej polityki zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich
- zrównoważony rozwój, wielofunkcyjność i konkurencyjność obszarów wiejskich
- różnicowanie działalności gospodarczej w kierunku pozyskania i stworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców wsi
- dowartościowanie roli kapitału ludzkiego, kapitału społecznego i instytucji w rozwoju rolnictwa i wsi.

II. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa

- Zwiększenie konkurencyjności sektora rolno-spożywczego
- Bezpieczeństwo żywnościowe kraju
- Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i adaptacja rolnictwa do skutków tych zmian.
- Wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
- Ochrona, pielęgnowanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów wiejskich.
- Zachowanie, pielęgnowanie i wykorzystanie zasobów kulturowych i dziedzictwa narodowego na obszarach wiejskich.
- Rozwój i poprawa lokalnej infrastruktury.
- Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich.
- Inwestowanie w kapitał ludzki i społeczny oraz wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców wsi i małych miast.
- Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych na obszarach wiejskich.
- Poprawa standardu i zwiększenie dostępności narzędzi z zakresu społeczeństwa informacyjnego dla mieszkańców obszarów wiejskich.
- Rozszerzenie zasięgu oddziaływania największych centrów rozwoju gospodarczego na obszary wiejskie poprzez zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców obszarów wiejskich
- Poprawa dostępności pracy, w tym elastycznych form pracy dla mieszkańców obszarów wiejskich i zwiększenie mobilności zawodowej.
- Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego.

III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Jednostki autorskie

- Ośrodek Badań Obszarów Wiejskich US Olsztyn
- Departament Badań Regionalnych i Środowiska GUS

Cel badań:

- stały dostęp do informacji statystycznych charakteryzujących obszary wiejskie w Polsce
- wskazanie kierunków i tempa zmian zachodzących na obszarach wiejskich od wejścia Polski do UE
- przedstawienie zróżnicowania obszarów wiejskich w Polsce
- zapewnienie kompleksowej informacji niezbędnych do kreowania polityki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce oraz monitorowania jej skutków

III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Realizowane prace:

- badanie *Statystyczny system informacyjny obszarów wiejskich* [PBSSP 1.70.03]
- praca metodologiczna *Typologia obszarów wiejskich*
 - stworzenie standardu podziału jednostek terytorialnych Polski na typy funkcjonalne
 - prowadzenie analiz zróżnicowania regionalnego
 - upowszechnienie wiedzy na temat obszarów funkcjonalnych
- publikacje: *Charakterystyka obszarów wiejskich* (2004, 2006, 2009)
Obszary wiejskie w Polsce (2010)

III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Realizowane prace:

- projekt *Zbieranie danych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich na poziomie NUTS 3 dla lat 2005-2010* – umowa o dotację nr 40801.2010.003-2010.667
 - kontynuacja poprzednio realizowanego projektu w ramach którego pozyskano dane opisujące obszary wiejskie za lata 2000-2004 na poziomie NTS 3 według typologii OECD i Eurostatu
 - stworzenie przez państwa członkowskie narodowej sieci danych o obszarach wiejskich
- zespół roboczy ds. analizy potrzeb informacyjnych i identyfikacji zasobów dla potrzeb polityki regionalnej w zakresie rolnictwa, obszarów wiejskich i środowiska
- grupa robocza do spraw wskaźników rozwoju obszaru wiejskich – Luksemburg, 23-24 X 2006 r.
- grupa do spraw statystyki obszarów wiejskich *Wye City Group on statistics on rural development and agriculture household income* – York, 8-9 IV 2008 r.; Rzym, 11-12 VI 2009 r.

III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Statystyczny system informacyjny obszarów wiejskich

Cel badania:

- Zapewnienie informacji niezbędnych do kreowania polityki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce oraz monitorowania jej skutków.

Źródła danych

- wyniki badań GUS
- źródła administracyjne

Analiza wybranych aspektów rozwoju obszarów wiejskich:

- Potencjał demograficzny
- Sytuacja ekonomiczna ludności
- Działalność gospodarcza
 - Rolnictwo
 - Działalność pozarolnicza
- Infrastruktura społeczna
- Warunki mieszkaniowe i infrastruktura techniczna
- Infrastruktura instytucjonalna
- Finansowanie rozwoju obszarów wiejskich
- Środowisko naturalne

III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Odbiorcy informacji:

- przedstawiciele organów administracji rządowej zajmujący się m.in. przygotowaniem strategii rozwoju kraju rozwoju obszarów wiejskich oraz wdrażaniem instrumentów pomocy finansowanych z funduszy unijnych i ich monitoringiem
(w tym: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Rynku Rolnego, Urzędy wojewódzkie, inne instytucje),
- przedstawiciele organów administracji samorządowej odpowiedzialni za opracowanie strategii i programów rozwoju gminy, powiatu, województwa oraz ich monitoring i ewaluację (urzędy marszałkowskie),
- pracownicy instytucji naukowo-badawczych zajmujący się problematyką obszarów wiejskich i rozwojem regionalnym
- media
- społeczeństwo

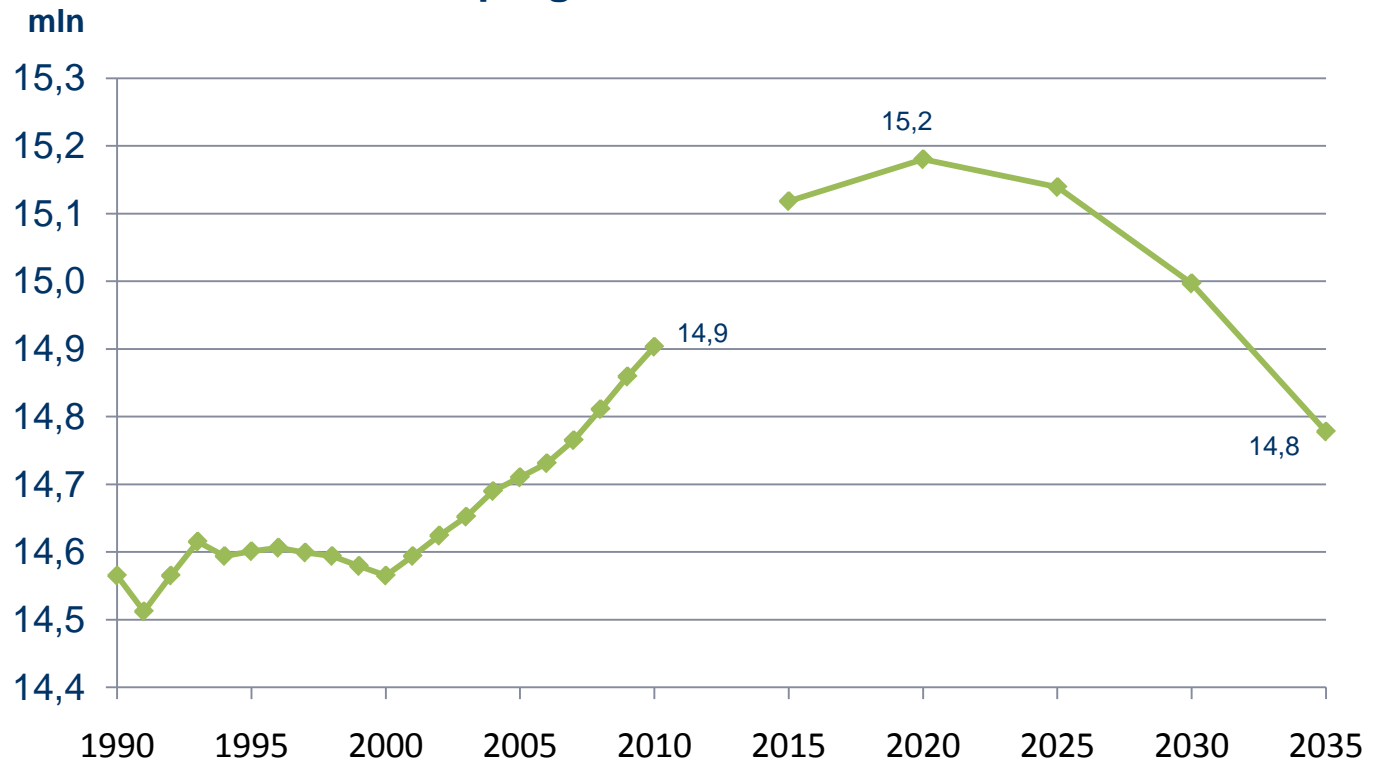
III. BADANIA STATYSTYCZNE OBSZARÓW WIEJSKICH

Dalsze kierunki działań:

- Rozszerzenie zakresu tematycznego badania *Statystyczny system informacyjny obszarów wiejskich* o informacje ze spisów powszechnych
- Przygotowanie wydawanej w cyklu dwuletnim publikacji analitycznej *Obszary wiejskie w Polsce*
- Opracowanie publikacji na podstawie spisów:
 - *Obszary wiejskie w Polsce – analiza wyników PSR 2010*
 - *Obszary wiejskie w Polsce – analiza wyników NSP 2011*
- Zastosowanie wyników pracy metodologicznej *Typologia obszarów wiejskich* do prowadzonych analiz
- Prace nad przygotowaniem zestawu wskaźników do monitorowania obszarów wiejskich

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

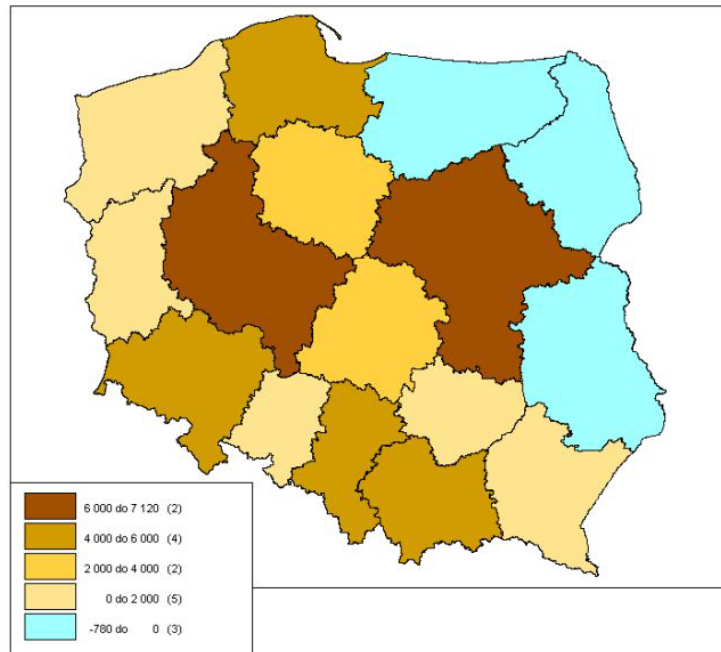
Ludność na wsi w latach 1990-2010 (stan na 30 VI)
i prognoza do 2035 r.

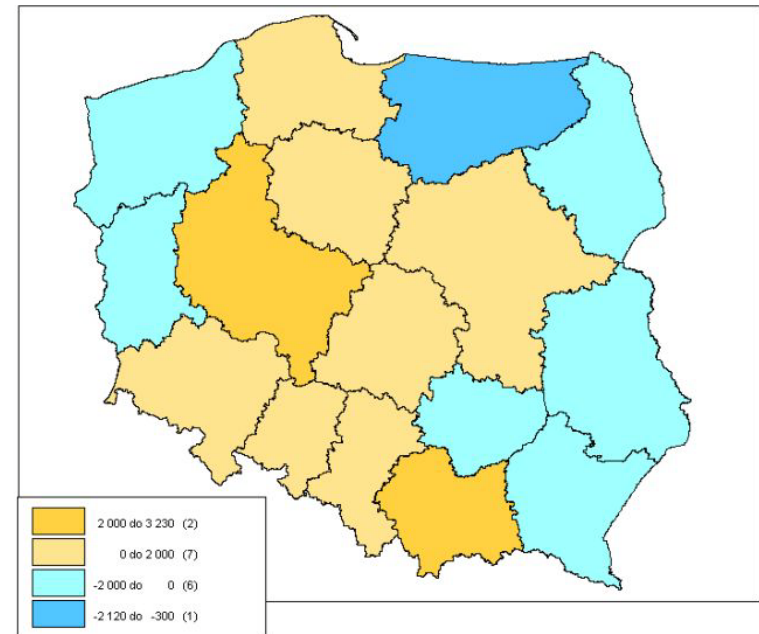
IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na obszarach wiejskich

2009 r.

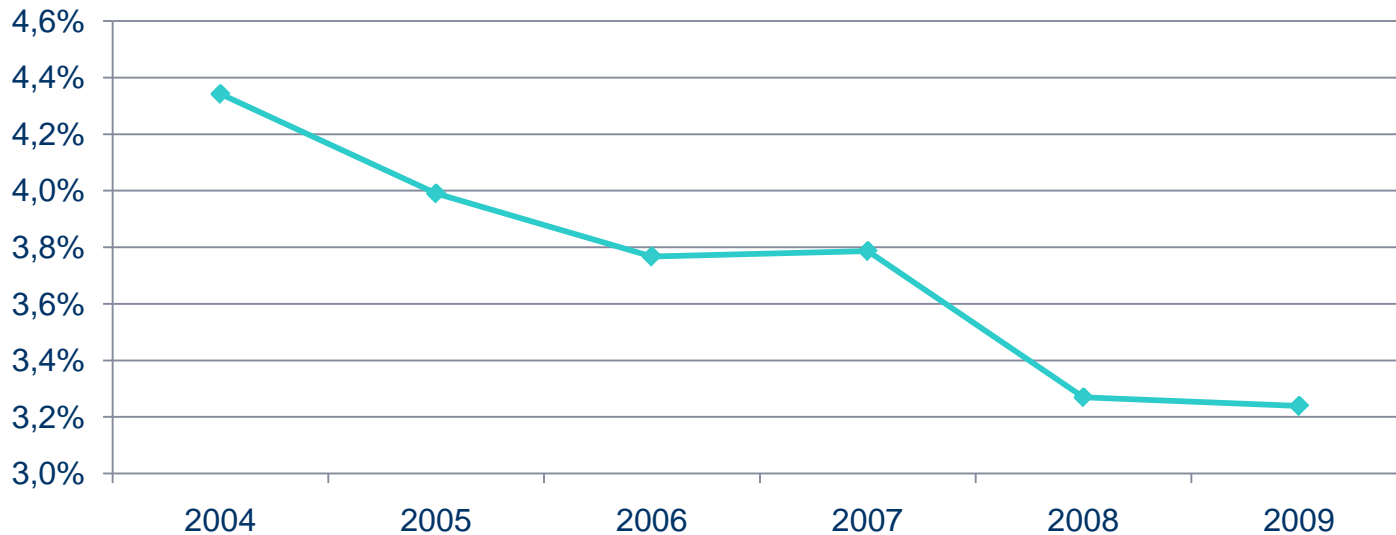

2020 r.

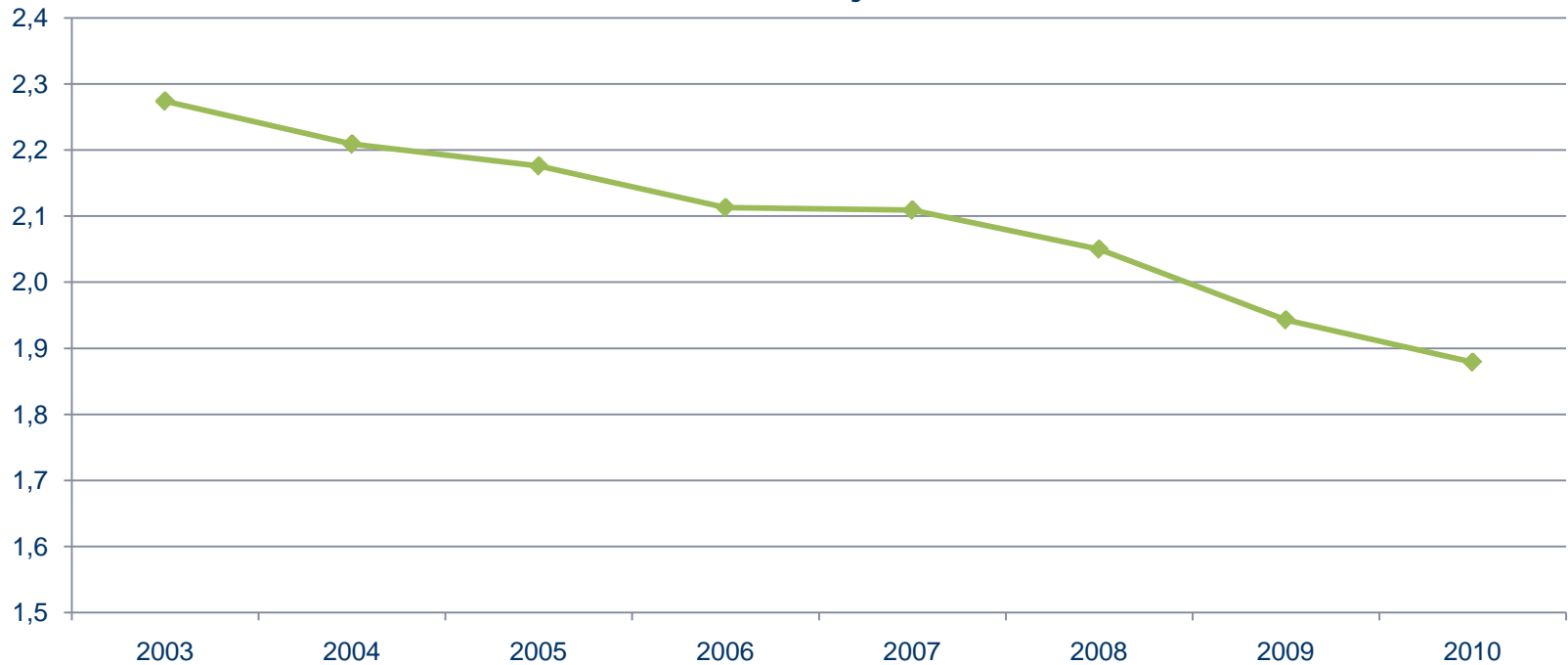
IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Udział sekcji rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz sekcji rybactwo w tworzeniu PKB

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

**Pracujący w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
na obszarach wiejskich w mln**

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Sytuacja na rynku pracy

	2003	2005	2007	2010
	w %			
MIASTA				
Współczynnik aktywności zawodowej	54,3	53,7	53,3	55,8
Wskaźnik zatrudnienia	43,4	43,5	48,0	50,3
Stopa bezrobocia	20,1	19,0	9,8	9,7
WIEŚ				
Współczynnik aktywności zawodowej	55,2	55,7	53,8	55,7
Wskaźnik zatrudnienia	45,2	46,6	48,9	50,6
Stopa bezrobocia	18,2	16,4	9,1	9,1
Ludność wiejska związana z gospodarstwem rolnym				
Współczynnik aktywności zawodowej	63,9	63,8	63,5	66,1
Wskaźnik zatrudnienia	56,9	58,2	60,4	62,9
Stopa bezrobocia	10,9	8,8	4,9	4,8
Ludność wiejska niezwiązana z gospodarstwem rolnym (bezrolna)				
Współczynnik aktywności zawodowej	46,1	47,8	45,1	48,6
Wskaźnik zatrudnienia	32,9	35,3	38,6	42,2
Stopa bezrobocia	28,7	26,3	14,4	13,2

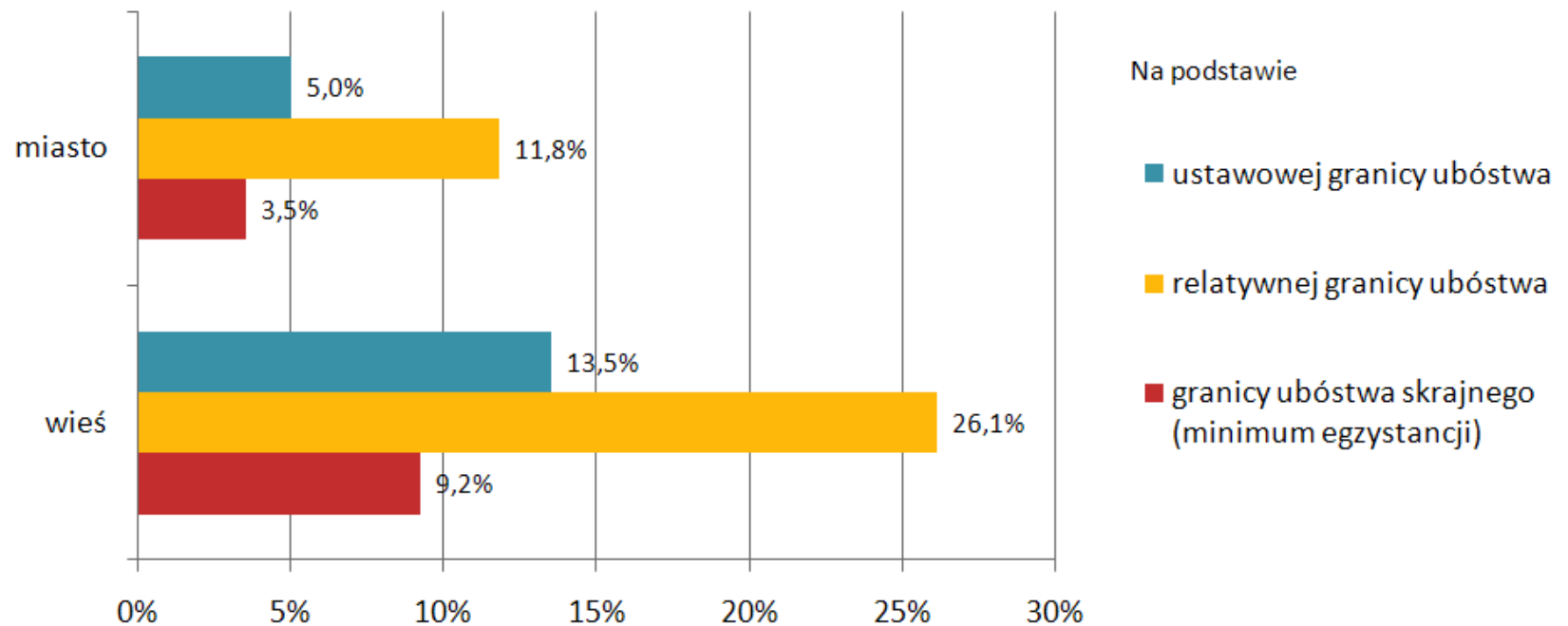
IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Wyszczególnienie	2000	2004	2009
Wieś	483,03 zł	555,70 zł	889,18 zł
Miasto=100	69,5	65,6	70,9
Kraj=100	79,1	75,6	79,8

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według miejsca zamieszkania

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Stopień wyposażenia mieszkań w urządzenia i instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2005		2009	
	miasto	wieś	miasto	wieś
	w %			
łazienka	93,8	82,4	96,0	88,3
ciepła woda bieżąca	91,5	77,3	95,8	87,9
gaz	94,4	90,5	93,4	92,2
z sieci	74,4	17,6	73,7	21,5
z butli	19,9	72,9	19,8	70,7

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania

Wyszczególnienie	2005		2009	
	miasto	wieś	miasto	wieś
	w %			
komputer osobisty	43,4	28,7	64,0	54,1
w tym z dostępem do Internetu	28,2	10,7	58,5	42,8
tel. komórkowy	68,2	59,1	88,0	83,4

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2010

Dostępność usług edukacyjnych

	2009/2010	zmiana od 2005/2006
Liczba szkół podstawowych	9 270	-657
Liczba uczniów szkół podstawowych	914 tys.	-161 tys.
Liczba gimnazjów	3 335	93
Liczba uczniów gimnazjów	464 tys.	-88 tys.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2009

Infrastruktura (2009 r.)

- mieszkania wyposażone w wodociąg: wieś – 89,0%, miasto – 98,6%
- mieszkania wyposażone w gaz z sieci: wieś – 20,3%, miasto – 74,0%
- ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków: wieś – 26,9%, miasto – 88,1%
- komputer osobisty – 54,1% gospodarstw domowych (2006 r. – 34,8%)
- komputer osobisty z dostępem do Internetu – 42,8% gospodarstw domowych (2006 – 15,5%)

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2009

Demografia (2009 r.)

- 2009 r. – 14,9 mln; 2020 r. – 15,2 mln; 2035 r. – 14,8 mln
- saldo migracji – 41,1 tys.
- współczynnik dzietności – 1,496 (1,330 – obszary miejskie)
- mediana wieku 36,1 (38,9 – obszary miejskie)
- obciążenie demograficzne – 59 (52 – obszary miejskie)

Edukacja 2009/10 do 2003/04

- liczba dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat wzrosła do 375
- spadek liczby szkół podstawowych o 10,2%
- 26,2% uczniów szkół podstawowych objętych dowożeniem
- wzrost liczby gimnazjów o 6,3%
- 46,1% uczniów gimnazjów objętych dowożeniem
- wyższe wykształcenie 8,1% ludności w wieku 13 lat i więcej (2009 r.)

IV. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH 2003-2009

Dochody (2009 r.)

- dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwie domowym niższy o 29,1% niż w mieście
- struktura dochodów: praca najemna – 46,8%, świadczenia z ubezpieczeń społecznych – 25,8%, dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – 11,9%
- 1,7 mln osób (11,6% ludności) – beneficjenci pomocy społecznej
- 1,3 mln osób (9,2% ludności) – poniżej poziomu egzystencji

Aktywność ekonomiczna (2009 r.)

- wskaźnik zatrudnienia – 50,8%, stopa bezrobocia – 8,0%
- ludność związana z gospodarstwem rolnym: współczynnik aktywności zawodowej – 66,1%, stopa bezrobocia – 4,5%
- ludność bezrolna: współczynnik aktywności zawodowej – 47,3%, stopa bezrobocia – 11,4%
- 1,1 mln pracowników najemnych dojeżdża do pracy w mieście